

VALKEALAN KUNNAN KANSAKOULUJEN HISTORIAA

1.

Valkealan Poika- ja Tyttökansakoulun alkuvaiheet

Valkeala saa kiittää ensimmäisestä kansakoulustaan Kenraali Christian Teodor Oker-Blomia, joka oli vuosina 1866-1882 Viipurin läänin kuvernöörinä.

Syyskuun 22. päivänä 1869 pidettiin kuvernööri Oker-Blomin käskystä kuulutettu

kuntakokous, jossa otettiin esiin kansakoulun perustaminen Valkealaan.

Huomion arvoista on, että väkeä oli saapunut niin paljon, etteivät kaikki mahtuneet pitäjätupaan, minkä vuoksi kokous siirrettiin pidettäväksi kirkkoon. Suurin osa saapuneista vastusti koulun perustamista nyrkkiä puiden ja vakuuttaen: ”Tulkoon vain kuvernööri, mutta koulua ei perusteta”.

Kenraali Oker-Blom oli kokouksen puheenjohtaja ja kuultuaan kuntalaisten suotuisat ilmoitukset vuodentulosta, hän esitti kansakoulun perustettavaksi. Valkealalaisia ei tarvinnut verottaa, koska heillä oli 15000 markan suuruinen makasiinikassa, jota voidaan tarkoitukseen käyttää ja pitäjätupa-rakennus, johon poikakoulu sopii. ”Eikös ihminen tarvitse opetusta?” kysyi hän lopuksi.

Pitäjäntuvasta poikakoulu

Seuraavana talvena ja kesänä toimittiin siten koulun avaamiseksi syksyllä 1870.

Koulun ensimmäiseen johtokuntaan ”ylöskatsottiin”

Makasiininhoitaja Leander Pekander , esimieheksi

Maanomistaja Albert Wahlberg, varaesimieheksi

Muiksi jäseniksi, kirkonvanhin Elias Mankki, hovihoitaja Johan Backström

talolliset Erkki Tanelinpoika Pasi Pihlajasaareltä, Matti Eerikinpoika Tommola Kouvolaasta,

Sylvester Tanelinpoika Mettalo Saarennosta.

Huomioitavaa, miesopettajan palkka 200mk, koulun, pitäjätuvan ja opettajan polttopuihin

150mk sekä 50mk lehmän muonan hankkimiseksi. Opettajattaren palkaksi päätettiin 200mk Valtion palkkausapu oli tällöin 600mk opettajalle ja 400mk opettajattarelle.

Tyttökoulu aloitettiin vuotta myöhemmin 1871.

Vaikkeudet ja voitettavat olivat yhteiset Poika- ja tyttökansakoulun kanssa. Monet aineet synnyttivät vastahankaa ja opetusaineet olivat aivan ”synnillisiä”. Hyvä esimerkki on Jaakkolan Eliaksesta, joka oli rakennusmies ja oli tehnyt mm. koulun kalusteet. Niinpä hän sattui kerran koululle, kun opettaja Kukkonen selitti maapallon olevan pallonmuotoisen ja kiertävän avaruudessa auringon ympäri. Välitunnilla opettaja vei Eliaksen kahville. Siellä syntyi väittely asiasta ja Elias varoitti opettajaa, ” elä sinä, hyvä mies, narraa lapsia, eihän sitä semmoista juttua kukaan järkevä usko”.

Tyttökoulua aloitettaessa useammat aineet kuin poikakoulussa synnyttivät vastahankaa vanhemmissa. Tytöille pidettiin kyllin riittävänä sisälukua. Sen laajempi opetus ei näille ollut lainkaan tarpeellinen. Kirjoitustaitokin oli liikaa, sulhasilleen vain kirjoittelevat.

Poikakoulun ensimmäinen opettaja oli Jyväskylän Seminaarista juuri valmistunut Mikko Kukkonen, Tyttökoulun ensimmäiseksi opettajaksi valittiin neiti Ida Slöör.

Ensimmäinen piirijako

Vuonna 1897 hallitus antoi lakiesityksen kuntien jakamisesta koulupiireihin. Säädyt hyväksyivät sen vuoden 1898 valtiopäivillä. Valkeala oli jaettu kansakoulupiireihin jo ennen lain

2.

voimaantuloa vuonna 1893. A.N. Collianderin esityksen mukaan kunta piti jakaa piireihin, joissa oli noin 60 9-13 vuotiasta lasta. Ensimmäinen kuntakokouksen hyväksymä piirijako oli tällainen: 1.

piiri Kouvolan kylä, 2. piiri Ruotsulan kylä, 3. piiri Saarenon ja Jokelan kylät, 4. piiri Oravalan ja Mattilan kylät, 5. piiri Selänpään kylät, 6. piiri Anttilan kylät, 7. piiri Kourulan, Rautjärven,

Rämälän, Toikkalan, Skipparilan ja Miettulan kylät sekä osan Haimilasta, 8. piiri Osa Haimilaa sekä

Kuivalan että Karhulan kylät, 9. piiri Valkealan kirkonkylä sekä 10. piiri Tuohikotin, Parolan, Heikkilän, Pyöriän, Kääpälän, Lipiälän, Inkerilän, Sorsalan, Pyötsiän, Kinansaaren, Hevosojan ja Pihlajasaaren kylät. Kuvernööri vahvisti piirijaon vielä samana vuonna.

Yhdeksän ensimmäistä piiriä oli ihan järkeviä, mutta kymmenes käsitti lähes

kolmanneksen kunnasta. Piiri jakautuikin jo vuosi piirijaon jälkeen kolmeksi piiriksi, kun Kinansaari ehdotti, että siitä tehtäisiin oma piiri ja Kannuskosken osakeyhtiö ilmoitti laajentavansa koulunsa yläkansakouluksi syyslukukauden 1897 alkuun. Piirijaon mukaan koulupiirien piti itsenäisesti rakentaa ja ylläpitää koulunsa. Koulupiirien asukkaat maksoivat veroa koulunsa ylläpitämiseksi. Veroa maksettiin niin rahana kuin tarvikkeina. Käytäntönä oli, että talolliset kustansivat koulun rakennustyöt.

Toinen piirijako 1902

Kuntakokous asetti v. 1900 uuden komitean laatimaan piirijaon ja ohjesäännön muutosta. Se vahvistettiin vuonna 1902. siinä toisin kuin ensimmäisessä oli tarkoituksena saada koulu joka kylään. Tämä toinenkaan piirijako ei jäänyt lopulliseksi. Ennen oppivelvollisuuslain voimaan tuloa saatiin vielä viisi koulupiiriä lisää. Vuonna 1919 -1920 Valkealassa oli 24 yläkansakoulua joissa oli 58 opettajaa ja 1995 oppilasta. Alakansakouluja oli kahdeksan ja niissä 18 opettajaa ja 518 oppilasta. Tilanne muuttui kuitenkin 1920-luvun lopussa kun Kuusankoski ja Kouvola itsenäistyivät. Valkealaan jäi 18 yläkansakoulua ja kaksi alakansakoulua joissa oli 26 opettajaa ja vajaa tuhat oppilasta.

Koulu oli järjestettävä, jos piiristä ilmoitautui 30 kouluun halukasta. Oli siten koulupakko, mutta ei oppivelvollisuutta.

Koulu alkoi Kuivalassa v.1900 (VkaVaaran arkisto C48 kansakoulun perustamista).

–

Koulu keskeytyi v.1939 syyslukukaudella.

–

V.1948 tuli 7. vuosiluokka kouluihin

–

Kirkkoherra Paunu (v.1918, vapaussodan jälkeen) arvosteli uskonnon opetuksen vähyyttä kansakouluissa.

Pöytäkirja Walkealan kunnan

8:nen kansakoulupiirin kokouksessa

Ranta-Utilla Sylvester Pessan Talossa

Joulukuun 6. päivänä 1897

Allekirjoittaneen puheenjohtajan ilmoitettua, että Walkealan kunnan kansakouluille niiden järjestämistä varten Joulukuun 23 p.1893 vahvistetun Ohjesäännön 5§ mukaan oli tämä kokous kahden piirissä asuvan henkilön pyynnöstä kuulutettu 2:na sunnuntaina. Kun kokouksen laillisuutta vastaan ei muistutusta tehty, käsiteltiin esiintyvät kysymykset seuraavasti.

1§

Wedoten 7:nen kansakoulupiirin kokouksessa Lokakuun 19 p. Tänä vuonna tehtyyn ehtoon, että Haimilan kylän n:ot 2 ja 3 yhdistettäisiin tähän piiriin, suostuttiin yksimielisesti tähän.

2§

Tämä piiri semmoisena, kun se ohjesäännössä on lueteltu, katsottiin sopimattomaksi 3. suuruutensa tähden, jonka vuoksi enemmistö tahtoi piiriä jaettavaksi kahteen osaan.

1 nro Kuivalan piiri, johon kuuluvat seuraavat talot:

5: Ensimmäinen ylöskanto rakennusta varten on tapahtuu keväällä 1898 johtokunnan 4.

ehdotuksen mukaan.

–

Kuivalan kansakoulun suunnittelijaksi/piirtäjäksi mainitaan v.1900

Rkm. Väinö Peippo

3§

Utin piiriin rakennettavan koulun suhteen tekivät sen piirin jäsenet seuraavat yksimieliset päätökset:

1: Koulun johtokuntaan valittiin:

Kauppias Ruuth, jonka toimeksi jätettiin johtokunnan ensimmäinen kokoonkutsuminen,

Sylvester Pessa,

Erik Mattson,

Tuomas Haimi,

Sylvester Wesain,

Aatami Haimi ja

Manu Haimi.

2: Koulu on oleva valmiina viimeistään syyslukukaudeksi 1899.?

3: Koulun tonttimaan ja pellon, yhteensä (2) kaksi hehtaaria, n.k. Kotomaan alueelta

luovuttivat Sylvester ja Taneli Pessa 275 markan korvausta vastaan, jonka tarjouksen kokous hyväksyi.

4: Koulun rakennuskustannuksien suhteen tehtiin samat määräykset kun edellisen §

4 no Kuivalan koulun suhteen.

5: Ensimmäinen ylöskanto rakennusta varten on tehtävä kevättalvella 1898 johtokunnalta

tehdyn ehdotuksen mukaan.

4§

Pöytäkirjaa tarkastamaan kirkolla Sunnuntaina t.k. 12 p. Tulevat: Kuivalan piirin puolesta

Sylv. Haimi ja Utin piirin puolesta Manu Haimi.

A.N. Colliander

Tarkastettu ja oikein tehdyksi havaittu Walkealassa joulukuun 12p. 1897

M. Haimi

Sylvester Haimi

—

V.1938 Utin asemanseutu erotettiin Kuivalasta ja uusi koulurakennus valmistui

29.12.1939 , ei arkkitehdin nimeä.

Pöytäkirja väliaikaisessa kuntakokouksessa

Walkealan pitäjän tuvassa

Lokakuun 19 p. 1901

1§

Huomioon ottamalla kansakoulujen tarkastajan muutosehdotukset Walkealan kansakoulu piirienjärjestämisessä ehdotti tämä kuntakokous piirijärjestyksen seuraavasti:

No:1

Anttilan piiri, johon kuuluu koko Anttilan kylä no: 10. Koulu sijoitetaan no:1 maalle

No:2

Hevosojan piiri, johon kuuluu Hevosojan, Kääpälän, Lipiälän ja Pihlajasaaren kylät.

Koulu sijoitetaan ”Kaupin Kuhmulle”

No:3

Inkerilän piiri, johon kuuluu Inkerilästä ja Pyötsiästä Korja, Maunonkylä,

Kohopää, Kimmo, ja Pyötsiä sekä Sorsala. Koulu sijoitetaan Pyötsiän kylään

5.

Petäjajärven

rannalle Lokan tilalle.

No:4

Jokelan piiri, johon kuuluu Jokelan, Saarennon kylät sekä Harjun asema ja Harjun viilatehdas. Koulu on kappalaisen virkatalon maalla.

No:5

6.

Apuopettajia ja sijaisopettajia:

V.1900-1901 vt. apuopettajattarena Rauha Aliisa Nikulainen

Käsityön opettajat:

Kahi Eino, Knuutila Jalmari, Tommola Einari, Virta Sylvi

Keittäjät ja siivoojat:

Haimi Lempi, Leskinen Eeva-Liisa, Nikkilä Sanni, Sihvola Amanda, Utti Lempi

Johtokunnan jäsenet 1921-1968

7.

KUIVALAN KANSAKOULUN VUOSIKERTOMUKSESTA V.1900-1901

OPPI-JA LUKUKIRJAT:

–

Uskonto, Uusi Testamentti, K.A. Waarasan Biblian historia, Katekismus, Virsikirja

–

Äidinkieli, Lukeminen , Kirjalliset harjoitukset ja kielioppi

K.Raition lukukirja lapsille I, Z. Topeliuksen Maamme-kirja

J.L.Runebergin Vänrikki Stoolin Tarinat, E.N.Setälä Äidinkielenoppikirja

–

Maantieto, Arvi Th. Genetzin maantieteen oppikirja, Edvard Gaeblerin Koulukartasto

–

Historia, Suomen ja Yleinen

O.A.Forsströmin Yleinen historia

–

Luvun lasku, K.Suomalaisen Laskuopin Kertauskirja, ja Laskuopillisia Esimerkkejä

–

Geometrinen muoto-oppi, Nestor Ojalan Kansakoulun Mittausoppi

–

Luonnontieto, Forsström-Lindenin Kansakoulun Luonnontieto

–

Piirustus, Oskar Dannholmin Piirustusvihkoja

–

Kaunokirjoitus, Herman Niemen Kaunokirjoitusvihkoja

–

Laulu, P.J.Hannikainen, Sirkkunen I ja II

–

Voimistelu, ei oppikirjoja

–

Käsityöt, ei oppikirjoja

OPPIKURSSIT,

I Luokka 1:n vuosiosasto:

Uskonto, Biblian historia, Katekismus,

–

Oppikirjan mukaan Uusi testamentti, paitsi tähdellä merkityt kohdat, vuorokertoina

Lutherin Katekismuksen alkuteksti, Raamatun lauseita, ja virrenvärssyjä

Äidinkieli, Lukeminen, Kirjalliset harjoitukset ja Kielioppi,

–

K.Raition Lukukirja I, Maamme-kirjasta 40 kertomusta, Alustavasta oppijaksosta

I osaston osa. Kirjallisesti harjoitettu.

Maantieto,

–

Suomen Maantiede, Pohjois- ja Keski-Eurooppaa

Historia, ei opetusta

Luvunlasku,

–

Pääsälaskua luvut 1-100 / 4 laskutehtävää, kirjallista laskua luvut 1-1000/ 4 laskuteht.

Muoto-oppi, ynnä pintain ja avaruuksien mittaus, ei opetusta

Luonnontieto ja sen käytäntö, ei opetusta

Piirustus,

–

Ensimmäinen vihko

Kaunokirjoitus,

–

I-jakso 1,2, ja 3 vihko

Laulu, I luokka ja II luokka yht'aikaa samaa ainetta

–

Laulettu 21 laulua , paitsi virsiä, esitystapansa että sisällyksensä mukaan valittuja.

Opetettu enimmäkseen kaavametodin mukaan.

Voimistelu, I luokka ja II luokka yht'aikaa samaa ainetta

–

Marssia, vapaaliikkeitä, leikkiä ja urheilua

Käsityöt, Kudottu sukkia ja lapasia. Neulottu esiliinoja (tytöille)

I Luokka 2:nen vuosiosasto:

Uskonto, Biblian historia, Katekismus

–

Uusi Testamentti kokonaan oppikirjan mukaan, Lutherin katekismus apuna
huoneentaulu, Raamatunlauseita kuten I:llä vs.

8.

Äidinkieli, Lukeminen, Kirjalliset harjoitukset ja Kielioppi

–

Luettu Maamme-kirjasta 61 Suomen historiaa käsittelevää keromusta,

Runoja sisältä ja ulkoa. Alustava oppijakso luettu ja kirjallisesti kirjoitettu.

Maantieto,

–

Suomen maantiede, pohjois- ja keski-Eurooppa

Luvunlasku,

–

Päässä laskua kuin I osastolla, Kirjallista laskua luv. 1-1000 ja suuremmilla

4 laskutehtävää

Piirustus,

–

1:nen ja 2:nen vihko

Kaunokirjoitus,

–

II jakso 1. ja 2:nen vihko

Laulu, I luokka ja II luokka yht'aika samaa ainetta

–

Laulettu 21 laulua, paitsi virsiä, esitystapansa ja sisällyksensä mukaan valittuja

Opetettu enimmäkseen kaavametodin mukaan.

Voimistelu, I luokka ja II luokka yht'aikaa samaa ainetta

–

Marssia, vapaaliikkeitä, leikkiä, urheilua

Käsityöt,

–

Neulottu aitoja, esiliinoja, pitsiä virkattu, nimiä ommeltu (tyttöillä)

II Luokka,

Uskonto, Biblian historia, Katekismus

–

Samat kuin 2:lla osastolla , sekä Apostolien teot 12 ensimmäistä lukua, Katekismuksesta

samat kuin I-llä luokalla, sekä vastaavia kohtia kristinopista

Äidinkieli, Lukeminen, Kirjalliset harjoitukset, Kielioppi

–

Luettu Maamme-kirjasta 41 kertomusta, Vänrikki Stoolin Tarinoista 5 runoa ulkoa,

sisältä muita. Alustava oppijakso ynnä Toisen oppijakson yleinen osa ja ensimmäinen

vuorokurssi. Kirjallisesti kirjoitettu.

Maantieto,

–

Eurooppa ja Aasia

Historia,

–

Oppikirja kokonaan (Vuorok.)

Luvunlasku,

–

4 laskutapaa, kymmenmurtoluvut, Laatuluvut, Päätös- ja korkolasku

Muoto-oppi, ynnä pintain ja avaruuksien mittaus

–

Oppikirja kokonaan, käytännöllisesti harjoitettu

Luonnontieto, ja sen käytäntö

–

Ensimmäinen vuorokurssi luettu

Piirustus,

–

Muistutuksia ja lisäyksiä,

9.

Koulussa on ollut opettajina: vt. apuopettajatar Rauha Aliisa Nikulainen sekä opettaja Taavi Kiuru.

Opettaminen on ollut jaettuna seuraavantapaisesti:

10.

–

Pitäjäntupa toimi kirkkoväen yömajana ja sitä varten oli lämmittäjä, joka sai puoli kappaa rukiita jokaiselta savulta, mistä hänen oli hankittava puut, lämmitettävä, varattava yövieraille oljet ja kynttilät sekä pidettävä tupa puhtaana.

–

V.1870 pitäjätuvan salinpuoli luovutettiin kansakoululle, jossa se toimi 30v.

–

V.1919Valkealan seurakunnan kiertokouluohjesääntö hyväksyttiin kirkolliskokouksessa

–

V.1943 kirkko lakkautti viimeisen kiertokoulun opettajan viran.

Tietolähteinä: - Valkealan Kirja, Väinö Vaara, koonnut Veikko Talvi 1970